

Císařův kunstkabinet v Hradci Králové

Alena Scheinostová

Mimořádný kulturní zážitek nabízí Muzeum východních Čech v Hradci Králové. Po loňské reprezentativní výstavě gotického umění zve nyní mezi umělce vrcholně renesančního rudolfinského dvora.

Expozice *Umění pro císaře* představuje osm desítek maleb, grafik, plastik a dalších uměleckých předmětů výhradně ze soukromých sbírek – takové totiž byly i proslulé Rudolfovy sbírky. Císař je tehdy vystavoval ve Španělském sále či v dalších prostorách Pražského hradu, které pro svůj soubor umění a kuriozit nechal vybudovat. Po jeho smrti se sbírka rozdrobila mezi Vídeň, Stockholm a četné drobné vlastníky. Až v posledních letech se alespoň některá díla díky soukromým sběratelům vrací do Česka. „Chceme představit veřejnosti tuto soukromou sběratelskou aktivitu jako činnost, která uspokojuje osobní zálibu, ale jsou-li díla dostupná publiku, je také podstatným obohacením našeho kulturního dědictví,“ vysvětlila novinářům autorka výstavy Eliška Fučíková.

Ze zahraničí – z Knížecích lichtenštejnských sbírek – připutoval jediný obraz, „Portrét Rudolfa II.“ od vlámského mistra Lucase von Valckenborcha. Ten návštěvníka na decentně, vkusně připravené výstavě vítá, jako by se císař chtěl pyšnit krásou, kterou kolem sebe dokázal shromáždit. „Rudolfových portrétů v Česku moc nemáme a jsem rád, že se podařilo pro výstavu získat právě tento, protože císaře ukazuje v mladém věku, ne jako starého pána, jak jsme zvyklí jej vidat na reprodukcích. Navíc, ačkoli sám nebyl žádný velký bojovník, je vyobrazen v překrásném jezdeckém kyrsu,“ podotýká pro KT kurátor Stanislav Hrbatý.

Valckenborchův Rudolf pak jakoby předvádí díla Bartholomea Sprangera, Hanse von Aachena, Matthiase Gundelacha, Adriaena de Vriese či Aegidia Sadelera. „Někdejší Rudolfova sbírka čítala asi tři tisíce položek. Ty ale nikdy nebyly inventarizovány, a tak můžeme jen o dvou vysta-

Dirk de Quade van Ravensteyn: *Madona s děckem a muzicírujícími anděly.*
Snímek Muzeum východních Čech v Hradci Králové

vených dílech říci, že byla takřka jistě císařovým majetkem,“ vysvětluje Hrbatý. Prvním je rozměrná krajina malba Pietera Stevense, druhým pak „Alegorie na turecké války“ Bartholomea Sprangera, jež tematizuje potýkání Habsburků s Osmany na balkánském a uherském území. „Ostatní exponáty jsou díla umělců, kteří pro císaře Rudolfa pracovali, a pocházejí přibližně z jeho doby,“ upřesňuje kurátor. Takto zde najdeme i scénu z bitvy na Bílé hoře, které se Rudolf nedožil. Ale také série grafických listů s pohledy na renesanční Prahu a českou krajinu, výjevy z antické mytologie, mapy českého království za Rudolfovy vlády či dobové listiny a tisky.

Nechybí ani oddíl věnovaný křesťanské inspiraci. Vedle emocemi nabitého Aachena „Ukřižování“, pokorného Sprangera „Sv. Františka“, něžného „Ráje“ Daniela Froleschla nebo manýristického Kiliana „Klanění“ lze obdivovat rozměrný olej Dirka de Quade van Ravensteyna „Madona s děckem a muzicírujícími anděly“. Nizozemský malíř se nechal ovlivnit proslulou Dürerovou „Růžencovou slavností“ i umem svých současníků a vytvořil harmonickou kompozici překypující hravou atmosférou, kam navíc záměrně škaredí andělci vnášejí dotek humoru.

„Renesanční svět nerozlišoval tak striktně a kategoricky křesťanské a pohanské, protestantské a katolické, umělecké a kuriózní, jako to činila pozdější období. Byl otevřený všemu a – zjednodušeně řečeno – nasával poznání, ať přicházelo odkudkoliv. To se pak odráželo i v podobě kunstkabinetů, jaké se slušelo mít při každém šlechtickém dvoře. Rudolf II. v tom nebyl výjimkou. A tak se vedle sebe ocitla velká duchovní plátina, sošky antických bohů, pštrosí vejce, vycpaná zvířata, knihy, archeologické nálezy nebo třeba mušle,“ vystihuje Stanislav Hrbatý. „Renesanční sbírka pak byla vlastně jakousi encyklopedií, souhrnem dobového poznání,“ doplňuje.

Hradecké muzeum pokračuje v tomto duchu a císařovy sbírky doplnilo na chodbách a ochozech díly našich současníků, které rudolfinské umění tak či onak inspirovalo.

Rudolf II. – Umění pro císaře. Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 28. 5. – 7. 11. 2021

Nenápadná virtuosita zpívajícího pastora

Milan Tesař

Když letos pořadatelé Hradeckého slunovratu (koná se 24.–26. června, viz KT 25) zveřejnili program, ozval se jeden fanoušek: „Festival jsem letos neměl v plánu, protože jsem v zahraničí. Ale Roman Hampacher?! Musím prostě těch pár set kilometrů přijet.“

Kdo ale je tento písničkář a kytarista? Čím je jeho na první poslech nenápadná tvorba tak přitažlivá? I když je Roman Hampacher na naší písničkářské scéně stále ještě nováčkem, má toho na kontě docela dost. Takzvanou keltskou

hudbu hrál v kapelách Dobrohošť a Irish Dew, ve formaci Lykthea Aflame přičichl dokonce k metalu. Příznivci jazzu jej pro změnu znají z nahrávek zpěvačky Jany Koubkové, které se i díky jeho hráčským a skladatelským schopnostem daří hranice žánru překračovat. Jejich album *A tak si jdu...* z roku 2016, na kterém se podílel i autorsky, kombinuje jazz s rockem i folkem. Odtud, přes verše, které Jana Koubková zpívala, už byl pro Romana Hampachera jen krůček k vlastní vyzrálé písničkářské tvorbě. Abychom jí skutečně porozuměli, je dobré – nikoli však nezbytné – znát ještě jeden detail: Roman Hampacher je též kazatelem Církve adventistů sedmého dne.

Jako pastor má jistě co říct a zřejmě by byl schopný přetavit své myšlenky do řeči vázané a zpívané. Přesto se rozhodl spojit svou sólovou dráhu s verši třebešické básničky Mirky Hedbávné. Právě s její tvorbou se poprvé setkal u Jany Koubkové, která má v repertoáru její básně „Hořela hora“, „Třináct je tučet“

nebo „Ponad“. Hampacher z dalších čtyř zhudebněných básní sestavil v roce 2018 maxisingl *Baritóny*. A už tehdy platilo, že co píseň, to perla. A totéž lze říci o novince *Bílá vrána* – kolekci osmi písní, opět na texty Mirky Hedbávné, kterou Hampacher vydal digitálně na samém konci roku 2020.

Katecheze na druhý poslech

Ty písně jsou vlastně zdánlivě docela obyčejné: „Řekni mi, lípo, jestli je život z kruhů. Řekni mi, lípo, jak vážeš k nebi stuhu. Řekni mi ještě, proč voníš mojí ženou...“ O životě, o vztazích, o vnitřním světě člověka. A tak jako kytarista klade otázky stromu nebo se ptá: „Má bílá vrána, kam zmizelas?“, můžeme se ptát i my: Čí hlas slyší ve větru? Koho nebo co symbolizuje bílá vrána? Koho písničkář oslovuje: „Nejme-

novaný, hoří tvůj keř“? Tyto verše nejsou „duchovní“ na první poslech, ale kdo chce, svou katechezi si v nich najde. A je skoro jedno, jak své verše vnímala sama básnička, a kam je svou interpretací a svými zkušenostmi posouvá pastor Hampacher.

Písně by však neměly svou sílu, kdyby šlo jen o přezpívané verše. Důležitý je i Hampacherův kytarový doprovod. Opět zdánlivě prostý, ale ve skutečnosti – s vědomím, že se jedná vlastně „jen“ o akustickou kytaru – virtuózní. A právě spojení všech uvedených prvků, kytary, básní, důvěryhodného přednesu a toho, že interpret skutečně o životě i hudbě (různých žánrů) něco ví, dělá z *Bílé vrány* vysoce nadprůměrnou písničkářskou nahrávku.

Roman Hampacher: Bílá vrána (vlastní náklad 2020), ke koupi na romanhampacher.bandcamp.com

Autor je hudební redaktor Radia Proglas

V klidu si sednout a počkat

KNIŽNÍ TIP
Víta Pospíchala

Některé věci se slovy možná ani nedají popsat a často je lepší říci méně než více – to si dozajista uvědomuje i autorka pozoruhodné a působivé knihy *Ztracená duše* Olga Tokarczuková, polská nositelka Nobelovy ceny za literaturu.

Těžko říct, jestli jejím záměrem byla povídka na zamýšlení pro dospělé čtenáře, anebo pohádka pro děti – charakterem je kniha otevřená všem a po chvíli s ní vám určitě přeběhne mráz po zádech. Rozhodně je zajímavá nejen formou, ale i jakousi přirozenou jednoduchos-

tí. Nejsou v ní důležitá ani tak slova jako to, na co člověk sám přijde při její četbě, jaký z ní bude mít pocit. Koneckonců kdoví, jestli vůbec můžeme mluvit o četbě, když velkou část vyprávění představují nádherné, jemně melancholické ilustrace francouzské malířky Joanny Concejové.

Slova, a hlavně jejich obrovské množství, se stala symbolem doby, která nás nutí hltat informace, většinou nepodstatné a pro náš vlastní život zbytečné. A tyto informace a neomezené možnosti nás pak nutí dělat to a tamto, pořád se za něčím hnát. Žijeme v uspěchané době, nikdo nic nestáhá, nikdo na nic nemá čas. Utíkáme sami sobě, a – slovy Tokarczukové – možná i sami před sebou, protože se bojíme uvědomit si svůj promarněný život a potenciál, neuspěché a plané naděje.

Tokarczuková ve *Ztracené duši* píše: „Kdyby se na nás někdo podíval z výšky, spatřil by svět plný uspěchaných, zpocených a una-

vených lidí a jejich zpožděných, ztracených duší...“ Přitom prý stačí „najít si nějaké své místo, v klidu si tam sednout a počkat, až nás duše dožene“. Někomu stačí chvilka, někomu pár dní, někdo potřebuje roky – záleží, jak uspěchaný život člověk vede. Ale jedině když bude náš život v souladu s naší duší, nalezneme pravý pokoj a štěstí.

O tom je *Ztracená duše* – o dětské duši, která je v nás všech, ale která nestačí našemu uspěchanému životu; o trpělivém hledání a nalézání pokoje v našem nitru, po kterém všichni toužíme. A kniha je to úžasná, protože skutečně má schopnost člověka zastavit a dát duši čtenáře šanci, aby se mu o kousek přiblížila.

Olga Tokarczuková vzbuzuje mnoho kontroverzí, zvláště ve své rodné zemi, kde se nebodí vystupovat na podporu menšin či ohrožených skupin. Otevírá témata, o kterých se moc nemluví, bojuje proti stereotypům a přílišnému konzervatismu, za což si vyslechla i mno-

ho nepříjemné kritiky a útoků. Její dílo je ale nesmírně inspirující. Nejen pro skvělý vyprávěcí styl a schopnost přimět čtenáře uvažovat o běžných věcech nově, ale hlavně pro jemnost, se kterou své texty píše. A jemnost a laskavost je dost možná to, co dnešní člověk potřebuje, aby ho jeho unavená a otrhaná, ztracená duše mohla doběhnout a udýchaně říct: „Konečně!“

Olga Tokarczuková – Joanna Concejová: Ztracená duše (Host 2021)

Autor je teoretik umění a sekretář řádu milosrdných bratří